

OSAAMISTA, YRITTÄJYYTTÄ, UUSIA URAPOLKUJA

SELVITYS AMMATILLISTEN TUTKINTOJEN VIENNIN VAIKUTTAVUUDESTA
AJALLA 2017-2020

VETFI-KOULUTUSVIENTIKOKEILUN KOORDINAATIOHANKE 2020
SELVITYSRAPORTIN LAATIJA: KIRSI KOIVUNEN,
JYVÄSKYLÄN KOULUTUSKUNTAYHTYMÄ GRADIA
2.12.2020

Sisällysluettelo

1. Johdanto	2
2. Vaikuttavuusselvityksestä	3
3. Palautteiden keruu	5
4. Vaikutukset kohderyhmän näkökulmasta	8
4.1. Välittömät vaikutukset.....	9
4.2. Pidempiaikaiset vaikutukset	10
5. Vaikutukset koulutuksen järjestäjätasolla	12
6. Vaikutukset asiantuntijatasolla	15
6.1. Osaaminen	16
6.2. Oma työ ja työyhteisö	18
6.3. Suomalaisen ammatillisen koulutuksen arvostus.....	18
7. Johtopäätökset	21
LIITE 1 - Kysely ammatillisten tutkintojen viennissä toimiville koulutuksen järjestäjille	22
LIITE 2 - Kysely ammatillisia tutkintoja tai niiden osia vieneille koulutusvientiyrityksille	26
LIITE 3 - Kysely ammatillisten tutkintojen viennissä toimineille asiantuntijoille.....	29

1. Johdanto

Ammatillisten tutkintojen vienti EU- ja ETA-alueen ulkopuolelle käynnistyi vuonna 2017 koulutusvientikokeiluna 11 koulutuksen järjestäjän verkostossa. Kokeilulupa myönnettiin kaikkiaan 69 tutkintoon vuoden 2020 loppuun saakka¹. Vuonna 2018 voimaan tullut ammatillisen koulutuksen reformi ja sen mukanaan tuomat lainsäädäntömuutokset mahdollistivat tutkintoviennin kaikille toisen asteen ammatillisen koulutuksen järjestäjille. Lainsäädännön muutoksesta huolimatta koulutusvientikokeilu jatkui tavoitteenaan selvittää mm. seuraavia asioita:

- Koulutusviennin edellyttämät muutokset tutkintojen perusteisiin,
- Tutkintojen perusteisiin tehtävien muutosten vaikutukset jatko-opintovalmiuksiin sekä jatko-opintokelpoisuuteen Suomessa,
- Muut koulutusviennin vaikutukset esimerkiksi tutkintojärjestelmään, ohjaukseen, säätelyyn ja laadunvalvontaan.

Koulutusvientikokeilua on tuettu OPH:n rahoittamalla VETFI -Koulutusvientikokeilun koordinaatiorahankkeella, <https://www.ammatillinenkoulutusvienti.fi/>. Hankkeen koordinoinnista ovat vastanneet Espoon seudun koulutuskuntayhtymä Omnia ja Jyväskylän koulutuskuntayhtymä Gradia. Vuonna 2020 koulutusvientikokeilun koordinaatiorahankkeen yhdeksi tavoitteeksi asetettiin tutkintoviennin vaikuttavuuden selvittäminen. Tämä raportti kokoaa yhteen keskeisimmät havainnot selvityksestä.

¹ Loppuvuodesta 2020 koulutusvientikokeilua jatkettiin tutkintoviennin edellyttämän lainsäädäntötyön mahdollistamiseksi vuoden 2021 loppuun.

2. Vaikuttavuusselvityksestä

Tutkintoviennin vaikuttavuusselvityksessä on tarkasteltu toisen asteen ammatillisen tutkintoviennin (ml. osatutkinnot) vaikutuksia kolmesta näkökulmasta:

- 1) suorat ja välilliset kohderyhmät eli tutkintokoulutuksiin osallistuneet, heidän taustayhteisönsä sekä asiakas
- 2) tutkintoja vieneet koulutuksen järjestäjät
- 3) asiantuntijoina tutkintovientiprojekteissa toimineet henkilöt

Vaikuttavuusselvitys toteutettiin kirjallisena kyselynä kesä-syyskuussa 2020. Kyselyt osoitettiin niille koulutuksen järjestäjille ja koulutusvientiyrityksille, jotka olivat toteuttaneet tai parhaillaan toteuttamassa suomalaisia ammatillisia tutkintoja tai niiden osia EU- ja ETA-alueen ulkopuolella. Koulutuksen järjestäjät ja koulutusvientiyritykset ohjasivat asiantuntijoille kohdennetun kyselyn edelleen omissa tutkintovientiprojekteissaan toimineille henkilöille.

Selvityksen ajankohtaan mennessä ammatillisia tutkintoja tai niiden osia oli vienyt seitsemän koulutuksen järjestäjää ja kaksi koulutusvientiyritystä. Tutkintovientiprojekteja oli toteutettu tai niitä oli parhaillaan käynnissä seuraavissa tutkinnoissa:

- Kone- ja tuotantotekniikan perustutkinto
- Koulunkäynnin ja aamu- ja iltapäivätoiminnan ohjauksen ammattitutkinto²
- Liiketoiminnan perustutkinto
- Liikunnanohjauksen perustutkinto
- Lähiesimiestyön ammattitutkinto
- Tieto- ja viestintäteknikan perustutkinto
- Tuotekehitystyön erikoisammattitutkinto
- Yrittäjän ammattitutkinto

Koko tutkinnon oli suorittanut kaikkiaan 86 henkilöä ja osatutkintoja 308 henkilöä. Tutkintoja oli viety seuraaviin maihin: Etelä-Korea, Intia, Kiina, Qatar, Saudi-Arabia, Uganda, Venäjä.

Kysely kohdennettiin kaikille tutkintoja vieneille organisaatioille eli seitsemälle koulutuksen järjestäjälle ja kahdelle koulutusvientiyritykselle: EduCluster Finland Oy (ECF) ja Omnia Education Partnerships Oy (OEP). Kyselyyn vastasivat kaikki organisaatiot yhtä koulutuksen järjestäjää lukuun ottamatta. Vastanneet koulutuksen järjestäjät ovat mukana koulutusvientikokeilussa:

- Espoon seudun koulutuskuntayhtymä Omnia
- Etelä-Savon ammattiopisto Esedu

² Tutkinto poistui 1.1.2019 ja sen korvasi Kasvatus- ja ohjausalan ammattitutkinto.

- Jyväskylän koulutuskuntayhtymä Gradia
- Kisakallion Urheiluopisto
- Tampereen Aikuiskoulutuskeskus TAKK
- Suomen Yrittäjäopisto

Koulutuksen järjestäjät ilmoittivat tekevänsä koulutusvientiä joko osaomistamansa koulutusvientiyhtiön, koulutuksen järjestäjän oman koulutuspalveluja tuottavan yhtiön kautta tai yhteistyössä muiden tahojen kanssa.

Koulutuksen järjestäjille ja koulutusvientiyhtiöille osoitetuissa kyselyissä kartoitettiin tutkintoviennin vaikutuksia kohderyhmän näkökulmasta. Lisäksi koulutuksen järjestäjien osalta selvitettiin tutkintoviennin vaikutuksia järjestäjän omaan toimintaan.

Asiantuntijoille osoitettuun kyselyyn vastasi 17 henkilöä. Tutkintovientiprojekteissa toimineiden asiantuntijoiden kokonaismäärää ei selvityksessä kartoitettu. Asiantuntijoilta selvitettiin tutkintovientiprojektien mahdollisia vaikutuksia heidän oman osaamisensa kehittymiseen, urasuunnitelmiin, omaan työyhteisöön ja suomalaisen ammatillisen koulutuksen arvostukseen.

On huomattava, että vastanneet organisaatiot sekä useat asiantuntijat ovat tutkintoviennin lisäksi mukana myös muussa ammatilliseen koulutukseen liittyvien palveluiden viennissä. Annetujen vastausten pohjalta erityyppisten koulutusvientiprojektien vaikutuksia ei pysty kokonaan erottamaan toistaan.

3. Palautteiden keruu

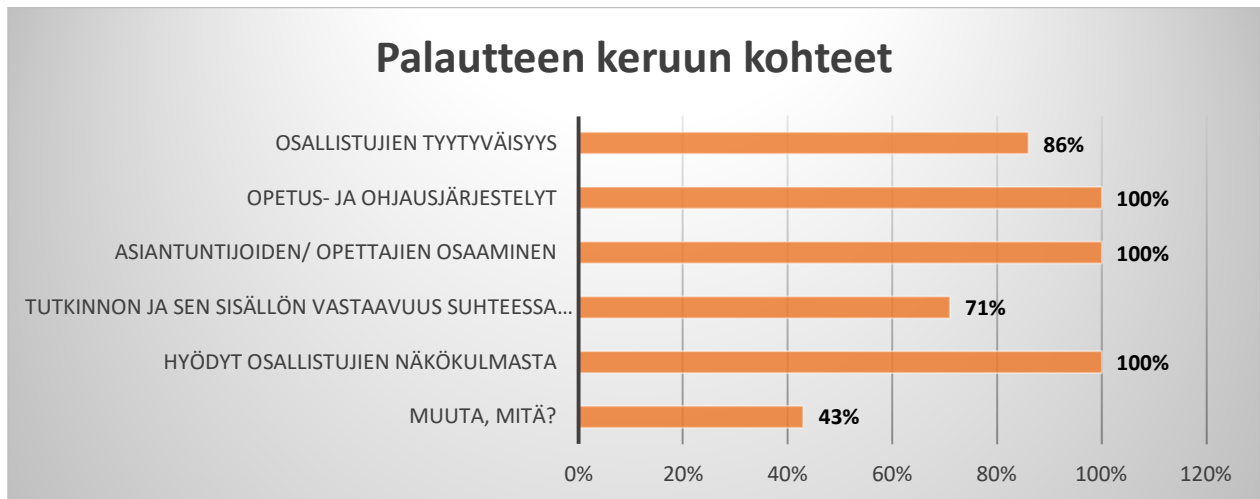
Tässä selvityksessä vaikutuksia kohderyhmätasolla on tarkasteltu tutkintototeutuksissa kerättyjen palautteiden perusteella. Tämän vuoksi osana sekä koulutuksen järjestäjille ja koulutusvientiyrityksille osoitettua kyselyä selvitettiin palautteen keruujärjestelmiä koulutusvientitoteutuksissa: millaista palautetta kerätään, miten ja kuinka systemaattisesti sekä mistä asioista palautetta kerätään.

Systemaattista palautteen keruuta koulutusvientitoteutuksissaan tekee viisi koulutuksen järjestäjää ja molemmat koulutusvientiyritykset. Suosituihin palautteenkeruumuotoihin ovat kirjallinen loppupalautte ja vapaamuotoinen palaute. Kyselyssä mukana olleet koulutusvientiyritykset keräävät molemmat sekä kirjallista loppupalautetta että vapaamuotoista välipalautetta. Toinen yritysistä kerää myös kirjallista välipalautetta. Koulutuksen järjestäjistä kirjallista loppupalautetta keräsi viisi, kirjallisia välipalautteita kolme ja vapaamuotoista palautetta neljä. Koulutusvientiyritysten kanssa toimivat koulutuksen järjestäjät tekevät palautteen keruuta ja käsittelyä yhteistyössä ao. yritysten kanssa.

Tutkintokoulutusten toteutus jakautuu tyypillisesti koulutusjaksoihin ja kirjallista välipalautetta kerätään yleensä koulutusjaksojen välissä. Kirjallisen palautteen lisänä toimii ns. vapaamuotoinen palaute, joka pohjautuu esimerkiksi palautekeskusteluihin asiakkaan kanssa tai kouluttajina toimineiden asiantuntijoiden kokemusten kuulemiseen ja kokoamiseen. Vapaamuotoista välipalautetta voidaan kerätä esimerkiksi kunkin koulutuspäivän jälkeen erilaisin kirjallisin tai suullisin menetelmin kouluttajina toimivien asiantuntijoiden toimesta tai koulutusprosessin päätyttyä asiakaskeskusteluissa koulutusvientiyritysten tai koulutuksen järjestäjän edustajien toimesta. Asiakkaan kanssa käydään säännöllistä keskustelua myös toteutusten aikana prosessia arvioiden. Palautteen keruuvastuu on yleensä joko prosessissa mukana olevilla asiantuntijoilla, esimerkiksi vastuukouluttajalla tai projektista vastaavalla projektipäälliköllä.

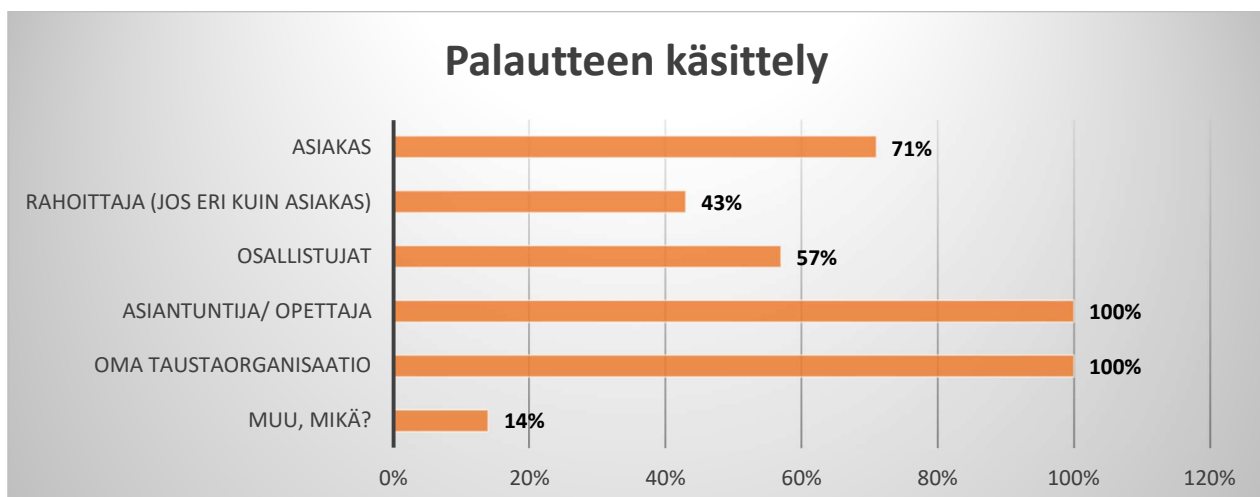
Kaikki vastanneet organisaatiot keräävät palautetta opetus- ja ohjausjärjestelyistä, asiantuntijoiden osaamisesta sekä osallistujien kokemista hyödyistä. Tutkinnon ja sen sisällön vastaavuudesta suhteessa paikallisiin osaamistarpeisiin keräävät palautetta kaikki vastanneet koulutuksen järjestäjät. Tämä näkökulma ei juurikaan näy koulutusvientiyritysten palautteen keruussa. Koulutusvientiyrityksiä kiinnostavat erityisesti asiakkaalta tulevat kehittämissuhteet ja jatkokehittämistarpeet.

Kuva 1. Palautteen keruun kohteet

Saatuja palautteita käsitellään sisäisesti omissa organisaatioissa sekä mukana olleiden asiantuntijoiden kanssa. Tutkinto-opiskelijoiden kanssa palautteita käsittelevät erityisesti koulutuksen järjestäjät, kun taas asiakkaan ja rahoittajan kanssa palautteita käsittelevät ensisijaisesti koulutusvientiyrietykset.

Kuva 2. Palautteen käsittely

Kokonaisuudessaan voidaan todeta, että palautetta tutkintokoulutuksiin osallistujilta kerätään varsin systemaattisesti ja useasta eri näkökulmasta, joten ne muodostavat hyvän lähdeaineiston erityisesti välittömien vaikutusten arviointiin heti tutkintoprosessin päätyttyä.

4. Vaikutukset kohderyhmän näkökulmasta

Koulutuksen järjestäjille ja koulutusvientiyrityksille kohdennetussa kyselyssä pyydettiin tuomaan esille palautteiden pohjalta todennettavia tutkintoviennin vaikutuksia eri kohderyhmien näkökulmasta. Kohderyhmät määriteltiin selvityksessä seuraavasti:

- 1) Välittömät kohderyhmät
 - Opiskelijat eli tutkintoprosessin suorittaneet tai siinä parhaillaan olevat
- 2) Välilliset kohderyhmät:
 - Opiskelijoiden taustayhteisöt kuten paikallinen oppilaitos tai työnantajana toimiva yritys
 - Asiakas eli koulutuspalvelun tilaaja
 - Erillinen rahoittajataho

Suomalaisia ammatillisia tutkintoja ja tutkinnon osia ovat maailmalla opiskelleet ja suorittaneet esimerkiksi paikallisessa ammatillisessa koulutuksessa olevat opiskelijat, ammatillisten oppilaitosten opettajat, yritysten esimiehet, suomalaisen koulutusvientiyrityksen operoiman koulun koulunkäynnin ohjaajat. Tutkintokoulutusten kohderyhmät koulutusviennissä ovat siis yhtä moninaiset kuin Suomessakin: nuoret, aikuiset, työttömät, työssä olevat erilaisine taustoineen.

Välillisiä kohderyhmiä tarkasteltaessa on huomioitava, että koulutusviennin tilaaja-, asiakas-, rahoittajakenttä on hyvin heterogeeninen. Joissakin tapauksissa opiskelijoiden taustayhteisö, esimerkiksi yritys tai paikallinen oppilaitos, toimii koulutuspalvelun tilaajana eli asiakkaana. Tilaaja voi olla myös ulkopuolinen taho, esimerkiksi paikallinen opetushallintoviranomainen, joka tilaa paikallisessa oppilaitoksessa toteutettavan tutkintokoulutuksen. Yksittäisissä tapauksissa koulutuksen rahoittaja voi olla eri taho kuin varsinainen koulutuksen tilaaja, esimerkiksi kehityskonsultaatiohankkeita rahoittavat rahoituslaitokset. Tässä raportissa asiakas- ja rahoittajatahojen kokemat vaikutukset on koostettu yhteen, koska todetut vaikutukset ovat hyvin samankaltaiset eikä kaikista vastauksista ao. tahoja voida suoraan erottaa toisistaan.

4.1. Välittömät vaikutukset

Koulutuksen järjestäjien ja koulutusvientiyritysten vastausten perusteella välittömiä vaikutuksista on havaittu sekä tutkintoprosessin aikana että heti tutkintoprosessin päätyttyä. Alla kooste välittömistä vaikutuksista kohderyhmittäin:

Tutkinnon suorittaneet:

- 1) Osallistajat ovat aloittaneet yrittäjyystoiminnan jo tutkintoprosessin aikana (Yrittäjän ammattitutkinto)
- 2) Tutkinnon suorittaminen on tuonut uusia näkökulmia ja toimintakulttuuria johtamistyöhön (Lähiesimiestyön ammattitutkinto, Tuotekehitystyön erikoisammattitutkinto)
- 3) Käytännön taitojen ja osaamisen vahvistuminen (Kaikissa toteutetuissa tutkinnoissa, tutkinnon osissa)
- 4) Opiskelijan omien urasuunnitelmien ja jatko-opintomahdollisuuksien täsmentyminen (Kaikissa toteutetuissa tutkinnoissa, tutkinnon osissa)
- 5) Opettajien sisällöllisten ja pedagogisten taitojen vahvistuminen ja uusien kokeilujen käynnistäminen omassa työssä/ työyhteisössä (Tuotekehitystyön erikoisammattitutkinto)
- 6) Kokemukset työpaikalla tapahtuvasta oppimisesta ja paikallisten työelämäkumppanuuksien vahvistuminen (Kaikissa toteutetuissa tutkinnoissa, tutkinnon osissa)

Tutkinnon suorittaneiden taustayhteisöt:

- 1) Toimeliaisuuden lisääntyminen ja muutokset yhteisön palvelurakenteessa.
- 2) Kohdemaiden oppilaitosten työelämäyhteistyön käynnistyminen ja laajeneminen.
- 3) Taustaorganisaation osaamisen kehittyminen esimerkiksi koulutuksessa käynnistettyjen projektien avulla, mm. opetussuunnitelmien uudistamistyö paikallisessa oppilaitoksessa, uudenlaisten opetusmenetelmien kokeilu.
- 4) Kiinnostuksen kasvu systemaattiseen kehittämistyöhön

Asiakas, rahoittaja:

- 1) Halu jatkaa yhteistyötä, uusia ryhmiä ja toteutuksia on alkanut tai on suunnitteilla.
- 2) Onnistunut tutkintokoulutus on tukenut muita yhteisössä aloitettuja tukitoimia; esimerkiksi nuorille johtajille suunnatussa lähiesimiestyön ammattitutkinnossa käytetyt yhteistoiminnalliset koulutustavat, -menetelmät vahvistivat yhdessä tekemisen kulttuuria.
- 3) Työyhteisön osaamisen kehittyminen ja imagon vahvistaminen; esimerkiksi näkyvyys ja menestyminen paikallisissa yrittäjyyskilpailuissa.
- 4) Vuorovaikutuksen lisääntyminen paikallisen koulutuksenjärjestäjän, tutkinnon suorittajien ja rahoittajan välillä.

Keskeisimmät välittömät vaikutukset kohderyhmän näkökulmasta ovat osaamisen lisääntyminen ja käytännön taitojen vahvistuminen. Nämä ovat keskeisiä tutkintokoulutusten tavoitteita niin kotimaassa kuin ulkomaillakin. Tämän lisäksi tutkintokoulutukset ovat tuoneet positiivisia kokemuksia työelämäkumppanuuksista ja -yhteistyöstä jo toteutusvaiheessa. Tiivis, tavoitteellinen työelämän kanssa tehtävä yhteistyö ammatillisessa koulutuksessa on monissa kohdemaissa vielä varsin vierasta. Merkittävä havainto välittömien vaikutusten osalta on myös se, että erityisesti työelämässä oleville aikuisille suunnatut tutkintovientitoteutukset pitävät sisällään vahvan kehittämisorientaation. Osana tutkintokoulutusta kehitetään mm. paikallisia toimintatapoja, -malleja ja opetussuunnitelmia, joita viedään käytäntöön jo koulutusprosessin aikana.

4.2. Pidempiaikaiset vaikutukset

Systemaattista pidempiaikaisten vaikutusten seuranta ei tällä hetkellä tee mikään vastanneista organisaatioista. Puolet kyselyyn vastanneista koulutuksen järjestäjistä seuraa pidempiaikaisia vaikutuksia erityisesti pitkäkestoisissa asiakkuussuhteissaan. Näin tekevät luonnollisesti myös koulutusvientiyrietykset. Pidempiaikaisia vaikutuksia voidaan todeta esimerkiksi asiakastapaamisissa ja uusien toteutusten suunnittelun yhteydessä.

Koulutusvientiyrietykset ovat tehneet myös yksittäisiä selvityksiä pidempiaikaisista vaikutuksista. Esimerkiksi OEP on kartoittanut vaikutuksia Ugandan pakolaisasutusalueella puoli vuotta yrittäjän ammattitutkinnon suorittamisen jälkeen. ECF puolestaan operoi kouluja eri maissa. Kouluissa toteutetaan säännönmukaisesti mm. henkilöstökyselyjä. Näiden kyselyjen kautta voidaan todeta esim. Qatar-Finland International Schoolissa toteutetun koulunkäynnin ohjauksen ammattitutkinnon vaikutuksia koulun toimintaan ja henkilöstön osaamiseen. Lisäksi tietoa pidempiaikaisista vaikutuksista saadaan koulutusvientiyrietysten tai koulutuksen järjestäjien eri markkinoilla toimivilta agenteilta tai yhteistyöhenkilöiltä.

Kyselyn pohjalta todettiin seuraavia pidempiaikaisia vaikutuksia kohderyhmittäin:

Tutkinnon suorittaneet:

1. Toimeentulo ja sosiaalinen status parantuivat. OEP:n tekemässä selvityksessä Ugandan pakolaisalueella todettiin, että yrittäjän ammattitutkinnon suorittaneilla toimeentulo ja sosiaalinen status oli parantunut. Tutkinnon suorittaneista 73% oli työllistynyt omaan yritykseensä ja 7% yrityksistä oli palkannut uusia työntekijöitä. Keskiansio oli kymmenkertainen verrattuna maan minimipalkkaan.
2. Mahdollistanut uudenlaiset urapolut tai monipuolisemman työnkuvan taustaorganisaatioissa. Esimerkiksi ECF:n operoiman Qatar-Finland International Schoolin koulunkäynnin ohjaajien

työkuva monipuolistui, mm. osa ohjaajista keskittyi oppilaiden aamu- ja iltapäivätoiminnan organisointiin.

3. Urasuunnitelmat, alan valinta sekä jatkotyöllistymismahdollisuudet ovat selkiytyneet
4. Edesauttanut jatko-opintoihin korkea-asteella.

Tutkinnon suorittaneiden taustayhteisöt:

1. Sisäisten prosessien kehittäminen on lisännyt ja laajentanut paikallisten oppilaitosten työelämäyhteistyötä sekä yhteistyötä oppilaitoksen sisällä.
2. Osaamisen kehittäminen ja urapolkujen rakentaminen paikallisessa oppilaitoksessa on mahdollistanut resurssien ja osaamisen tehokkaamman hyödyntämisen.
3. Koko yhteisön aktiivisuus ja toimeliaisuus on lisääntynyt.

Asiakas, rahoittaja:

1. Suomalaista koulutusmallia halutaan hyödyntää systemaattisemmin oman ja alueellisen toiminnan kehittämisessä.
2. Mielenkiinnon ja kysynnän lisääntyminen palvelun tarjoajaa kohtaan
3. Asiakkaan näkyvyyden ja imagon vahvistuminen paikallisesti.
4. Muutoksia rahoituspainotuksiin, esimerkiksi suomalainen ammatillisen koulutuksen malli on kilpaileva vaihtoehto saksalaiselle ammatillisen koulutuksen mallille.

Tutkintovientitoteutusten pidempiaikaisten vaikutusten tutkimiseksi tarvittaisiin laajempaa suoraan kohderyhmille kohdennettua selvitystä. Koulutuksen järjestäjien ja koulutusvientiyritysten asiakaskeskusteluihin ja muihin vastaaviin tietolähteisiin pohjautuvat vastaukset antavat kuitenkin viitteitä pidempiaikaisista vaikutuksista. Yksilön kannalta merkittäviä vaikutuksia ovat urasuunnitelmien kirkastuminen, jatko-opintomahdollisuudet ja toimeentulo. Vastauksissa näkyy myös kehittämistyön jatkuminen taustayhteisöissä tutkintokoulutusten päätyttyä ja kehittämisorientoituneisuuden lisääntyminen. Suomalaisen koulutusviennin näkökulmasta merkittävää on lisäksi se, että opiskelijat, heidän taustayhteisönsä ja asiakkaat saava myönteisiä kokemuksia ja ovat kiinnostuneita jatkamaan yhteistyötä suomalaisten kanssa tulevaisuudessakin.

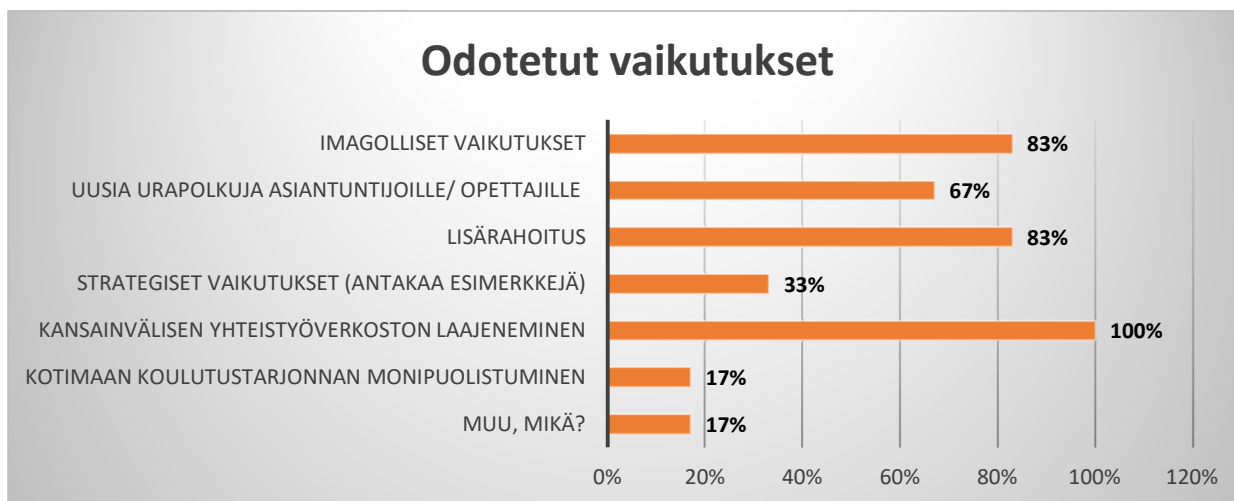
5. Vaikutukset koulutuksen järjestäjätasolla

Koulutuksen järjestäjille osoitetulla kyselyllä selvitettiin, millaisia odotuksia koulutuksen järjestäjillä on tutkintoviennin osalta sekä millaisia vaikutuksia toiminnan tavoitteisiin ja itse toimintaan viennillä on ollut. Samalla selvitettiin myös tahoja, joille koulutuksen järjestäjät raportoivat tutkintoviennistään.

Kysyttäessä vaikutuksia koulutuksen järjestäjätasolla on huomioitava, että useat kyselyyn vastanneet koulutuksen järjestäjät tekevät tutkintoviennin lisäksi muutakin koulutusviennin. Siten kysytyjä tutkintoviennin odotuksia ja vaikutuksia ei voitane täysin erottaa koulutusviennin kokonaisodotuksista ja todetuista vaikutuksista.

Odotuksissa tutkintoviennin kohta kaikki vastaajat nostivat yhdeksi keskeiseksi tavoitteeksi kansainvälisten yhteistyöverkostojen laajenemisen. Lisäksi vastauksissa esille nousivat erityisesti imagolliset tekijät ja viennin tuomat näkymät lisärahoituksesta. Strategisissa vaikutuksissa esiin nostettiin tavoite kehittää strategisesti merkittävää koulutuspalvelua esim. yrittäjyyskoulutusta kansainvälisenä tuotteena sekä siihen liittyvän osaamisen kasvattamisen. Esille nousi myös uusien urapolkujen mahdollistaminen omalle henkilöstölle vahvistamalla oppilaitoksen kansainvälisyyttä. Muissa odotetuissa vaikutuksissa mainittiin henkilöstön osaamisen kehittäminen ja syventäminen.

Kuva 3: Odotetut tutkintoviennin vaikutukset koulutuksen järjestäjätasolla

Kyselyyn vastanneista kuudesta koulutuksen järjestäjästä viisi on tunnistanut jo seuraavia tutkintoviennin vaikutuksia omaan toimintaansa:

1. Organisaation rakenteet ja tehtäväkuvat

Koulutusvientiä varten koulutuksen järjestäjät ovat tehneet erilaisia järjestelyjä koulutusviennin organisoimiseksi. Osa toimii kuntalain yhtiöittämisvelvoitteen myötä oman koulutuspalveluja tuottavan yrityksensä kautta. Osa operoi erityisesti koulutusvientiä varten perustettujen yhtiöiden kautta. Vastausten perusteella tutkintovienti on omalta osaltaan vahvistanut ao. järjestelyjä sekä kuntayhtymien roolia yhtiöidensä omistajina. Lisäksi vastauksista ilmenee, että koulutus- ja tutkintoviennillä on ollut vaikutuksia myös kuntayhtymien henkilöstön tehtäväkuviin ja vastuisiin. Joissakin organisaatioissa koulutusalat vastaavat vahvemmin oman alansa tutkintoviennistä, kun taas joissakin organisaatioissa toiminta on vastuutettu yksittäiselle henkilölle tai koulutusviennistä vastaavalle tiimille.

2. Opetus- ja ohjaushenkilöstön osaaminen

Vastauksissa todetaan, että kansainvälistä osaamista kehitetään oppilaitoksissa entistä systemaattisemmin koulutusviennin myötä, esimerkiksi kansainvälisyysosaaminen on integroitu osaksi oppilaitoksen osaamiskartoituksia. Ylipäätään vastauksissa nousee esille, että tutkintoviennissä mukana olevien henkilöiden kielitaito, asiakaslähtöinen ajattelu, tuotteistamisosaaminen ja muut vastaavat taidot ovat vahvistuneet.

3. Organisaation tukipalvelut

Tutkintoviennin myötä koulutuksen järjestäjät ovat kehittäneet opintohallintajärjestelmäänsä, jotta esimerkiksi ulkomailla opiskelevat voidaan erottaa helposti kotimaisella rahoituksella opiskelevista tutkinto-opiskelijoista, opintosuoritusrekisterit pystytään tulostamaan englanninkielisinä. Myös henkilöstön työajan suunnitteluun on kehitetty käytänteitä, jotta koulutusvientitoteutuksiin voitaisiin paremmin varautua. Myös laskutus- ja sopimuskäytänteitä on kehitetty. Vastauksissa tuodaan esille myös se, että tukitoiminnoissa olevien henkilöiden kansainvälisyysosaaminen on lisääntynyt.

4. Näkyvyys ja imago

Muutamissa vastauksissa tulee esille, että näkyvyys ja tunnettuus kansainvälisenä toimijana on lisääntynyt erityisesti kotimaassa.

5. Organisaation rahoitus

Suurin osa vastaajista odotti koulutusviennistä lisärahoitusta. Rahoituksen osalta merkittäviä lisävaikutuksia koulutuksen järjestäjät eivät vielä pystyneet toteamaan.

Julkisina toimijoina koulutuksen järjestäjät kertoivat raportoivansa koulutusviennistä, tutkintovienti mukaan lukien, omistajatahoilleen, kuntayhtymien hallituksille ja valtuustoille, sekä sisäisille johtoryhmille. Tämän lisäksi raportointia tehtiin pyynnöstä tai erilaisten selvitysten yhteydessä koulutusviennin kokeiluhanke VETFille sekä OPHlle ja Education Finlandille. Tutkintosuorituksista koulutuksen järjestäjät kertovat vievänsä tiedot kansalliseen Koski-järjestelmään.

Vapaamuotoisissa vastauksissa koulutuksen järjestäjät toteavat ammatillisen koulutuksen tutkintoviennin haasteelliseksi verrattuna esimerkiksi K12-malleihin. Ammatillisessa koulutuksessa toteutus on sopeutettava voimakkaasti kohtamaan olosuhteisiin, joka haastaa tuotteiden skaalattavuutta. Lisäksi todetaan, että kansalliset rahoitusjärjestelyt eivät ole vielä koulutusviennin tarpeiden ja tavoitteiden mukaisia. Asiakassuhteiden luonti vaatii pitkäkestoista työtä. Kansallisesti ei kuitenkaan ole olemassa rahoitusjärjestelyjä, joita julkiset toimijat tai julkisten toimijoiden omistamat yhtiöt voisivat hyödyntää vientiponnisteluissaan. Vastaajia kummastuttaa, että moneen asiaan on mahdollista saada rahoitusta, mutta koulutusvientiin ei ole tarjolla oikein mitään. Koulutusviennistä kiinnostuneet ja kokeiluluvan saaneet ovat omin ponnistuksin joutuneet luomaan tutkintoviennin käytäntöjä ja avaamaan markkinoita. Oman haasteensa ponnistuksiin tuo se, että kaupankäynnin käytännöt eivät ole selviä kaikkiin maihin kuten eräässä vastauksessa todetaan. Vastaajat olivat kuitenkin innostuneita jatkamaan vientitoimintaa edellä mainitusta haasteista sekä Covid-19 epidemian tuomista lisähaasteista huolimatta.

6. Vaikutukset asiantuntijatasolla

Tutkintovientitehtävissä toimineet asiantuntijat tavoitettiin koulutuksen järjestäjien ja koulutusvientiyritysten kautta, jotka välittivät kyselyn omissa tutkintovientiprojekteissaan toimineille asiantuntijoille. Kaikkiaan kyselyyn vastasi 17 asiantuntijaa. Vastanneiden asiantuntijoiden tehtävänimikkeitä kotimaassa ovat esimerkiksi: opettaja, lehtori, erityisopettaja, projektipäällikkö, asiakkuuspäällikkö, kv-suunnittelija. Asiantuntijatehtävissä toimineet työskentelevät pääsääntöisesti koulutuksen järjestäjien palveluksessa.

Kyselyssä selvitettiin asiantuntijoiden roolia tutkintovientiprojekteissa. Vastausten perusteella suurin osa on osallistunut sekä tutkintovientiprojektin suunnitteluun että toteutukseen kohdemaassa. Tutkintototeutuksiin on osallistuttu myös Suomessa joko verkkovälitteisesti kohdemaassa olevia opiskelijoita kouluttaen, ohjaten tai Suomessa toteutettuun lähijaksoon. Muita tutkintovientiin liittyneitä tehtäviä ovat esimerkiksi olleet: palvelujen tuotteistaminen, oman organisaation henkilöstön valmentaminen koulutusvientiin, tutkintovientiprosessin kehittäminen tai koulutusvientiin muokattujen tutkintoperusteiden kommentointi. Osa vastanneista on osallistunut tutkintoviennin tukitehtäviin esimerkiksi dokumentointiin liittyen; opintosuoritusten vieminen opintosuoritusrekisteriin, todistusten valmistelu. Vastanneiden kokemukset kattavat kaikki maat, joihin tutkintovientiä on tehty.

Kuva 4: Asiantuntijoiden rooli tutkintoviennissä

Asiantuntijoilta kysyttiin myös, olivatko he saaneet perehdytystä tutkintoviennin asiantuntijatehtäviin ja millaista. Vastanneista 15 kertoi saaneensa perehdytystä. Vastanneet olivat osallistuneet mm. erilaisiin koulutuksiin, perehdytyksiin joko oman työnantajan järjestäminä tai kansallisesti järjestettyihin koulutuksiin, kuten OPH:n rahoittama InVET-koulutus. Lisäksi perehdytystä järjestetään useissa organisaatioissa projektikohtaisesti. Perehdytystä antavat esimerkiksi oman organisaation koulutusviennistä vastaavat henkilöt, koulutusvientiyriytysten edustajat tai aiemmin kohdemaassa toimineet henkilöt. Perehdytys on pääsääntöisesti pitänyt sisällään projektin tavoitteiden ja sisällön läpikäyntiä sekä tietoa kohdemaan kulttuurista ja toimintatavoista.

6.1. Osaaminen

Kyselyssä asiantuntijoita pyydettiin arvioimaan omaa osaamistaan seuraavista näkökulmista: kuinka olemassa ollut osaaminen riitti asiantuntijatehtävissä selviytymiseen sekä kuinka tehtävät kehittivät osaamista.

Vastuksista ilmenee, että tutkintovientitoteutukset on tehty pääosin englannin kielellä. Kaikki vastanneet kokivat, että heidän kielitaitonsa oli lähtökohtaisesti hyvä tai vähintään riittävä asiantuntijatehtävän hoitamiseen. Sanavaraston kattavuudessa ja kielen sujuvuudessa koettiin jonkin verran puutteita. Sanavaraston laajentamiseen koettiin tarvetta mm. tutkinto- ja alakohtaisen sekä pedagogisen sanaston osalta. Kulttuuriosaamisen osalta suurin osa vastaajista olisi kaivannut lisäosaamista, vaikka toisaalta vastauksissa todettiin, että kokemus kasvattaa kulttuuriosaamista parhaiten. Vastauksissa painotetaan, että opiskelijan kulttuurin ja ajattelutavan ymmärrys edesauttaa tutkintoprosessin onnistumista.

Kaikki asiantuntijatehtävissä toimineet kokivat, että tehtävät olivat kehittäneet kielitaitoa. Kielitaidon osalta koettiin, että oma ammatillinen sanasto kehittyi merkittävästi ja myös luottamus omaan kielitaitoon kasvoi. Vieraan kielen käyttö tuli sujuvammaksi ja monipuolistui. Eräs vastaajista teki havainnon, että pärjääminen asiantuntijatehtävissä edellyttäisi monenlaisen ja monen tasoisen englannin ymmärrystä, ei vain hyvän ”britti- tai jenkkienglannin” ymmärrystä. Lisäksi vastauksissa tulee esille, että täydellistä kielitaitoa ei tarvita vaan tärkeintä on tulla ymmärretyksi.

Kaikki vastaajat toteavat myös kulttuuriosaamisensa lisääntyneen. Lisäksi kokemus vahvisti oman kulttuurillisten tapojen tiedostamista. Eräs vastaajista toteaa seuraavasti: *”Monikulttuurinen kohtaaminen toi tietoa, arvostusta ja erilaisia näkökulmia sekä omaan kulttuuriin että toisiin kulttuureihin. Mielenkiintoista oli huomata, kuinka oman kulttuurin tapojen tiedostaminen vahvistui”*. Useimmissa vastauksissa korostui, että vaikka kulttuuriin tekijöihin ja tapoihin on tärkeä perehtyä etukäteen, oppii käytännön tilanteissa kuitenkin parhaiten. Tärkeä asiantuntijan ominaisuus on avoin

mieli paikallista kulttuuria kohtaan. Vastaajat toteavat mm.: *”Jokaisessa kohdemaassa toimiessa on oppinut uutta ko. kulttuurista ja kanssakäymisestä paikallisten toimijoiden kanssa. Etukäteen tapahtunut perehdytys ja perehtyminen on ollut tärkeää, mutta paikan päällä toimiessa on kuitenkin oppinut eniten.”* *”Paikan päällä kohdemaissa on ollut mahdollista tehdä sellaisia havaintoja, joita on vaikeaa muutoin saada tietoon ennakkoon.”*

Vastaajia pyydettiin myös kuvaamaan, millaista muuta osaamista he tarvitsivat asiantuntijatehtävissä ja kuinka tehtävät vaikuttivat ao. osaamisen kehittämiseen. Vastauksissa tuli esille seuraavia osaamisalueita, joita asiantuntijat olivat kokeneet tarvitseensa:

- Pedagoginen, didaktinen osaaminen
- Substanssiosaaminen
- Vuorovaikutustaidot
- Oman kulttuurin tuntemus
- Suomalaisen koulutusjärjestelmän tuntemus
- Digiosaaminen
- Markkinointiosaaminen
- Tuotteistamisosaaminen
- Liiketoimintaosaaminen
- Projektihallintataidot
- Asenne

Vastaajat totesivat mm. seuraavaa:

”Oman alan asiantuntijuus on oltava vahvaa ja tietotaito hallussa - arjessa tehtävä työ, ei pelkästään teoriatieto asiasta.”

” Kansainvälisessä ympäristössä toimiminen on myös haastanut ja kehittänyt osaamistani, sillä Suomessa saatu kokemus ei ole sellaisenaan siirrettävissä toiseen kulttuuriin vaan paikalliset toimintatavat, koulutuksen traditiot ja pedagogiset lähestymistavat täytyy ottaa huomioon.”

6.2. Oma työ ja työyhteisö

Vastaajista 15 koki, että osallistuminen tutkintovientiprojekteihin on vaikuttanut työn sisältöihin ja toimintatapoihin kotimaassa. Osalla tutkintovienti on laajentanut toimenkuvaa kotimaassa tai tuonut kokonaan uusia työtehtäviä koulutusviennin tai kansainvälisyyden parissa. Useat vastanneet kertoivat ottaneensa käyttöön ulkomailla kokeiltuja hyväksi todettuja käytänteitä kotimaan opetusryhmien kanssa. Lisäksi työ on antanut pohjaa verkko-opetuksen laajentamiseen kotimaassa.

Useat vastaajat toteavat luottamuksen omaan osaamiseen ja asiantuntijuuteen kasvaneen. Vastauksista tulee esille, että asioiden ja prosessien entistä systemaattisempi jäsentäminen ja mallintaminen on helpompaa. Lisäksi koetaan, että lisääntynyt osaaminen kuten kielitaito, projektin hallintataidot, erilaisten ihmisten kohtaaminen, edesauttavat työtä myös kotimaassa.

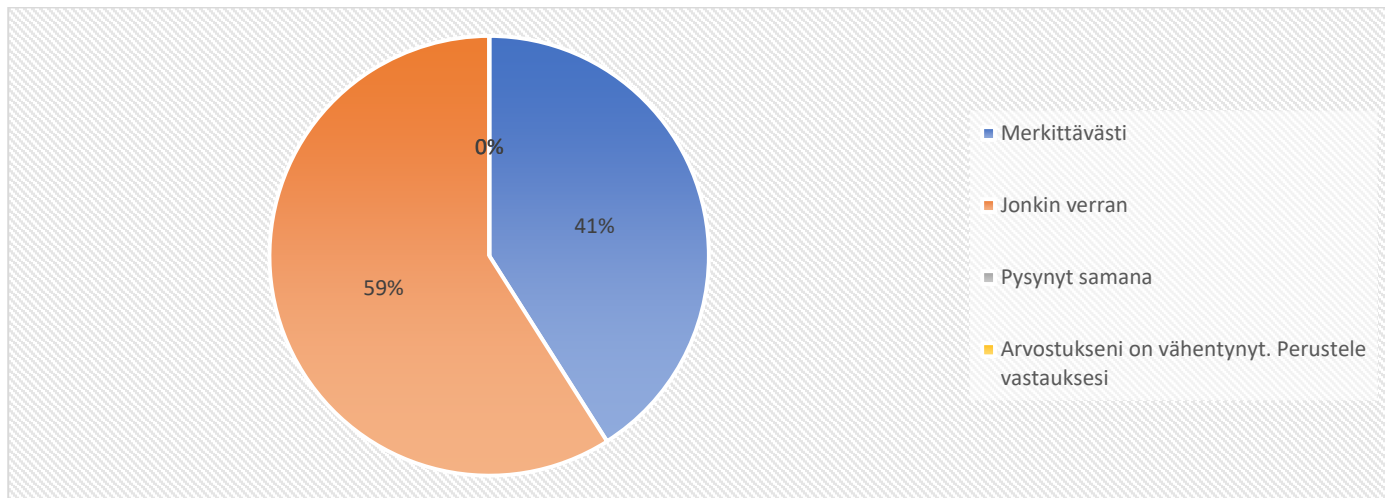
Vaikutuksia havaittiin myös suhteessa omaan työyhteisöön ja sen toimintatapoihin, erityisesti asennemuutoksessa kansainvälisyyttä ja koulutusvientiä kohtaan. Useat vastanneet ovat jakaneet omaa osaamistaan ja koulutusvientikokemuksiaan kollegoilleen, ja siten herättäneet kollegoidensa kiinnostuksen kansainvälisiin asioihin ja koulutusvientiin. Muutamit vastaajat toteavat myös jakaneensa kokemuksiaan opiskelijoille ja innostaneensa heitä hakeutumaan kansainvälisille työssäoppimisjaksoille.

Asiantuntijoiden vastauksissa nousee esille myös huoli työn kuormittavuudesta. Koulutusviennin asiantuntijatehtävät haastavat ajanhallintaa ja työnsuunnittelua arkipäivän työssä, jos taustaorganisaatiossa ei onnistuta ratkaisemaan resursointia ja työn uudelleen organisointia. Tämän huolen kokivat erityisesti ne opettajat, lehtorit, jotka toimivat koulutusvientiprojekteissa osa-aikaisesti muun työn ohella. Kokonaisuudessaan vastauksissa painottuu kuitenkin mielenkiinto ja innostus koulutusvientiä kohtaan sekä sen mukanaan tuomat mahdollisuudet kehittää omaa asiantuntijuutta.

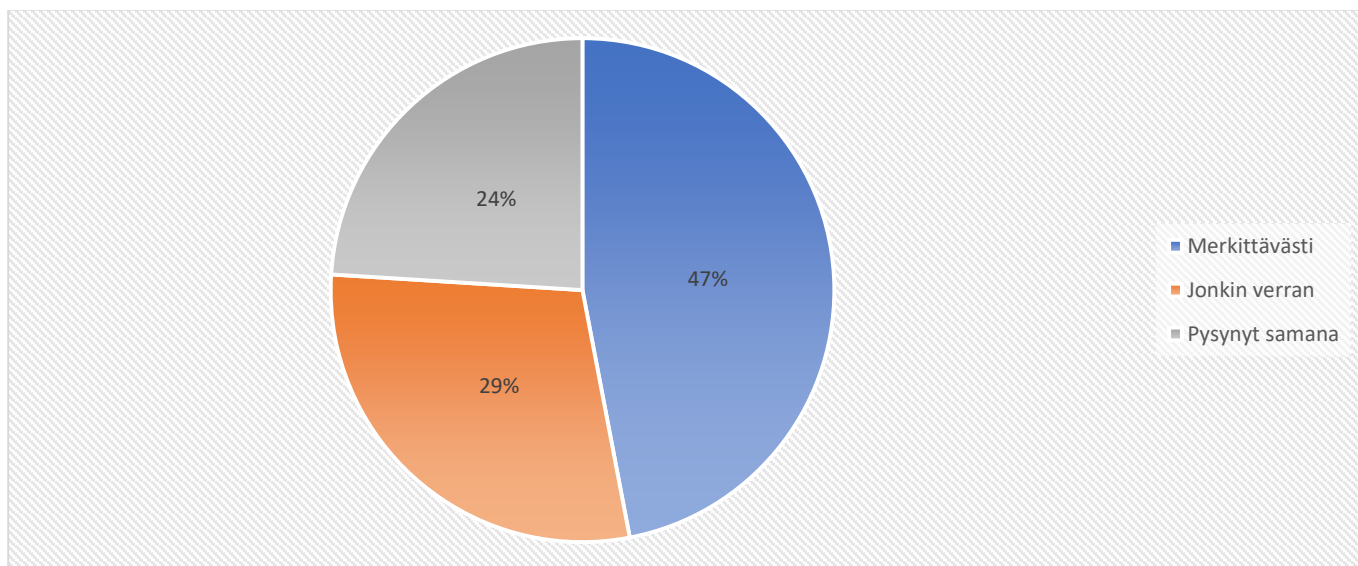
6.3. Suomalaisen ammatillisen koulutuksen arvostus

Kyselyssä selvitettiin myös, oliko asiantuntijatehtävissä toimineiden kokemuksilla ollut vaikutuksia heidän omaan arvostukseensa suomalaista ammatillista koulutusta ja opettajuutta kohtaa. Vastaajista kaikki ilmoittivat, että heidän arvostuksensa suomalaista ammatillista koulutusta kohtaan oli lisääntynyt: 41 %:lla merkittävästi ja 59 %:lla jonkin verran. Arvostus ammatillisen koulutuksen opettajuutta kohtaan kasvoi 47 %:lla merkittävästi ja 29 %:lla jonkin verran, 24 %:lla ei tapahtunut muutoksia arvostuksessa.

Kuva 5: Vaikutukset arvostukseen suomalaista ammatillista koulutusta kohtaan

Kuva 6: Vaikutukset arvotukseen opettajuutta kohtaan

Vastauksissa todetaan, että asiantuntijatehtävät tuovat kansainvälistä vertailtavuutta. Kokemusten kautta suomalaisen ammatillisen koulutuksen vahvuudet kirkastuvat ja siten myös arvostus suomalaista mallia kohtaan kasvaa. Esille nostettiin seuraavia havaintoja suomalaisen ammatillisen koulutuksen vahvuuksista: pedagogiset mallit, suomalaiset käytänteet työelämäyhteistyössä, joustavuus, yksilölliset opin- ja urapolut, ammatillisen koulutuksen korkea taso ja opettajien ammattitaito. Alla otteita asiantuntijoiden vastauksista:

”On haasteellista saada kohdemaan yhteistyökumppanit ja oppilaat aluksi ymmärtämään learning by doing-ajattelua. Mutta kun he sen oivaltavat, ovat he todella innoissaan. Meillä on Suomessa aika loistava malli, jota voimme ylpeänä viedä ulkomaille. Me olemme etuoikeutettuja, kun pääsemme tekemään työelämän kanssa sujuvaa yhteistyötä ja autamme opiskelijoita työllistymään.”

”Tiedän ja tiedostan suomalaisen koulutuksen tavat ja ajatukset/opit. Suomessa on erilaisia polkuja päästä ammattiin tai jatkaa opintojaan, jopa vaihtaa alaa helposti. Pystyn vertaamaan koulutusta ja keskustelemaan siitä ulkomaisten vieraiden kanssa. Arvostan entistä enemmän suomalaista koulutussysteemiä, kun olen saanut vertailukohtia ulkomaisista tavoista.”

”Olen ymmärtänyt mitä suomalaisen ammatillisen koulutuksen korkea taso ja joustavuus sekä ammatillisten opettajien korkea taso käytännössä merkitsee (kun vertaa niitä kohdemaiden järjestelmiin). Toisaalta olen kiinnittänyt enemmän huomiota siihen, ettei sen parhaat puolet aina toteudu, eri syistä, esim. oppilaitosten kankeiden toimintatapojen takia. Koulutusviennissä saatua kokemusta voisi tuoda takaisin myös suomalaiseen koulutukseen.”

Asiantuntijat ovat havainneet myös, että monissa muissa maissa ammatillinen koulutus on varsin kehittymätöntä ja suomalaisen ammatillisen koulutuksen mallit ovat käyttökelpoisia kansainvälisesti, kuten seuraavissa vastauksissa todetaan:

”Suomalainen ammatillinen koulutus on laadukasta, arvostettua ja pitkälle kehittyntä. Monissa maissa ollaan kehityksessä vuosikymmenien takamatkassa.”

”Ammatillinen koulutus soveltuu myös muihin kulttuureihin vietäväksi”

Tutkintovientiprojekteissa toimineiden asiantuntijoiden osalta vaikutuksia voidaan todeta siis monella tasolla, osaamisen kasvusta suomalaiseen ammatillisen koulutuksen arvostukseen. Asiantuntijoille kertyy runsaasti tietoa ja kokemuksia, joista olisi paljon hyötyä paitsi koulutuksen järjestäjän oman toiminnan kehittämisessä myös suomalaisen ammatillisen koulutuksen kehittämisessä. Sitä, kuinka systemaattisesti tutkintoviennin asiantuntijoille kertynyttä pääomaa hyödynnetään, ei kartoitettu osana tätä vaikuttavuusselvitystä.

7. Johtopäätökset

Vaikka ammatillisen tutkintoviennin volyymi ei vielä ole suurta, on vaikutuksia todettavissa jo monella tasolla niin tutkintoviennin kohderyhmissä kuin tutkintoviejissä. Huolimatta siitä, että suomalainen osaamisperustainen ammatillinen koulutus eroaa huomattavasti tutkintoviennin kohdemaiden järjestelmistä, ovat koulutusviennissä mukana olevat ammatillisen koulutuksen toimijat onnistuneet palautteiden perusteella pilotoimaan vaikuttavia tutkintovientitoteutuksia.

Kohderyhmiltä kerätyt palautteet ovat merkittävä lähde vaikutusten toteamisessa paikallisesta näkökulmasta. Lähtökohtaisesti vaikutukset ovat hyvin samankaltaisia kuten kotimaassa tapahtuvissa tutkintokoulutuksissa. Osallistujat kokevat osaamisensa kasvaneen, urasuunnitelmiansa kirkastuneen, saaneensa uusia näkökulmia omaan työhönsä. Tutkintovientitoteutuksiin kytkeytyy myös vahva kehittämisenäkökulma, jossa tutkinnon suorittamiseen integroidaan kehittämistyötä taustaorganisaatioissa.

Selvityksessä ei erikseen tarkasteltu suomalaisen pedagogiikan vaikutuksia, mutta näitä vaikutuksia voidaan todeta niin kohderyhmäpalautteiden kuin asiantuntijoidenkin kommentteista. Osallistavat, tekemällä oppimiseen pohjautuvat opetusmenetelmät koetaan erilaisina, innostavina ja motivaatiota kasvattavina.

Merkityksetön tutkintoviennin vaikutus ei ole myöskään se, että suomalainen ammatillisen koulutuksen malli saa toteutusten kautta näkyvyyttä kohdemaissa. Tällä on vaikutusta paikallisiin rahoituspainotuksiin. Useissa maissa haetaan jo tunnettujen mallien rinnalle, kuten saksalainen ammatillinen koulutus, uusia laadukkaita koulutuksen malleja ja toteuttajia.

Koulutuksen järjestäjätasolla koulutus- ja tutkintovienti ovat haastaneet miettimään kumppanuuksia ja yhtiöittämisjärjestelyjä viennin mahdollistamiseksi. Vienti on tuonut myös uudenlaisia tehtäviä oppilaitoksissa toimiville henkilöille; vastuuta koulutusviennistä, tutkintojen tuotteistamista koulutusvientiä varten, asiantuntijatehtäviä ulkomailla. Henkilöstölle on avautunut uusia mahdollisuuksia kehittää omaa osaamistaan ja luoda uudenlaisia urapolkuja. Ulkomaankokemukset avaavat myös uusia näköaloja suomalaiseen ammatilliseen koulutukseen ja lisäävät sen arvostusta. Parhaimmillaan asiantuntijoina toimivien opettajien kansainväliset kokemukset ja vahvistunut kansainvälinen osaaminen välittyvät myös suomalaisen ammatillisen opiskelijan hyväksi.

TAUSTATIEDOT

Vastaajan tiedot:

- 1) Vastaajan nimi, titteli & organisaatio

Tutkintovienti:

- 2) Oletteko vieneet
 - a) tutkinnon osia?
 - b) koko tutkintoja?
- 3) Mitä tutkintoja/ tutkinnon osia olette vieneet? *Vapaamuotoinen vastaus*
- 4) Kuinka monta on suorittanut
 - a. Tutkinnon osan?
 - b. Koko tutkinnon?
- 5) Tutkintoviennin kohdemaat?
- 6) Teettekö tutkintovientiä:
 - c. Itsenäisesti, omana organisaationa
 - d. Yhteistyössä omistuksessa olevan yhtiön kautta
 - e. Yhteistyössä yhtiön omistajaorganisaatioiden kanssa
 - f. Vakiintuneessa kumppanuusverkostossa
 - g. Vaihtuvissa yhteistyöverkostoissa

TUTKINTOVIENNIN SEURANTA:

A. Palautteen keruu

- 1) Keräättekö palautetta tutkintovientitoteutuksista systemaattisesti?
 - a. Kyllä
 - b. Ei

- 2) Millaista palautetta ja kuinka usein sitä keräätte?
 - a. Kirjallinen välipalaute
 - i. Kuinka usein?
 - b. Kirjallinen loppupalaute
 - c. Vapaamuotoinen palaute
 - i. Miten, millaista ja kuinka usein?

- 3) Millaisista asioista keräätte palautetta?
 - a. Osallistujien tyytyväisyys
 - b. Opetus- ja ohjausjärjestelyt
 - c. Asiantuntijoiden/ opettajien osaaminen
 - d. Tutkinnon ja sen sisällön vastaavuus suhteessa paikalliseen osaamistarpeeseen
 - e. Hyödyt osallistujien näkökulmasta
 - f. Muuta, mitä?

- 4) Kenen vastuulla palautteen keruu on? *Vapaamuotoinen vastaus*

- 5) Kenen kanssa palaute käsitellään?
 - a. Asiakas
 - b. Rahoittaja (jos eri kuin asiakas)
 - c. Osallistujat
 - d. Asiantuntija/ opettaja
 - e. Oma taustaorganisaatio
 - f. Muu, mikä?

B. Vaikutukset: kohderyhmät ja heidän taustayhteisönsä, asiakas, rahoittaja

- 6) Millaisia välittömiä vaikutuksia (=vaikutukset koulutuksen aikana tai heti koulutuksen päätyttyä) toteutuksilla on todettu olevan seuraavien ryhmien näkökulmasta?
Vapaamuotoinen vastaus
 - a. Osatutkinnon/ koko tutkinnon suorittaneet?
 - b. Osatutkinnon/ koko tutkinnon suorittaneiden taustayhteisöt?

- c. Asiakas?
 - d. Rahoittaja, jos eri kuin asiakas?
- 7) Seuraatteko toteutusten vaikuttavuutta (= pidempiaikaiset vaikutukset kuten esim. vaikutukset tutkinnon osan/ tutkinnon suorittaneiden jatko-opintopolkuun, työllistymiseen, urakehitykseen)
- a. Kyllä
 - i. Miten ja mitä?
 - b. Ei
- 8) Kuvatkaa, millaisia pidempiaikaisia vaikutuksia olette pystyneet toteamaan seuraavien ryhmien näkökulmasta? *Vapaamuotoinen vastaus*
- a. Osatutkinnon/ koko tutkinnon suorittaneet?
 - b. Osatutkinnon/ koko tutkinnon suorittaneiden taustayhteisöt?
 - c. Asiakas?
 - d. Rahoittaja, jos eri kuin asiakas?
- 9) Miten em. vaikutukset on todettu, jos ette seuraa vaikuttavuutta systemaattisesti?

C: VAIKUTUKSET KOULUTUKSEN JÄRJESTÄJÄN TOIMINTAAN

- 1) Millaisia vaikutuksia koulutuksen järjestäjänä tutkintovienniltä odotatte? (= miksi tutkintovientiä tehdään?)
- a. Imagolliset vaikutukset
 - b. Uusia urapolkuja asiantuntijoille/ opettajille
 - c. Lisärahoitus
 - d. Strategiset vaikutukset
 - a. Antakaa esimerkkejä
 - e. Kansainvälisen yhteistyöverkoston laajeneminen
 - f. Kotimaan koulutustarjonnan monipuolistuminen
 - g. Muu, mikä?
- 2) Onko tutkintoviennillä jo todettuja vaikutuksia koulutuksen toimintaan?
- a. Kyllä
 - b. Ei

Kyllä vastaajien jatkokysymys (jos ei, niin siirto kysymykseen 4):

- 3) Millaisia vaikutuksia? Antakaa esimerkkejä:
- a) Organisaation rakenteisiin
 - b) Opetus- ja ohjaushenkilöstön osaamiseen ja sen kehittämiseen

- c) Muihin organisaation toimintoihin, tukipalveluihin? Esim. HR -toiminnot, rekrytointiprosessit, vuosisuunnittelu, talouspalvelut
- d) Organisaation palvelun tarjontaan kotimaassa
- e) Organisaation rahoitukseen
- f) Muita vaikutuksia?

4) Mille tahoille raportoitte tutkintoviennistä? Miksi?

5) Muita terveisiä tutkintovientiin liittyen?

KYSELY:

TAUSTATIEDOT

Vastaajan tiedot:

- 1) Vastaajan nimi, titteli & organisaatio

Tutkintovienti:

- 2) Oletteko vieneet
 - c) tutkinnon osia?
 - d) koko tutkintoja?
- 3) Mitä tutkintoja/ tutkinnon osia olette vieneet? *Vapaamuotoinen vastaus*
- 4) Kuinka monta on suorittanut
 - h. Tutkinnon osan?
 - i. Koko tutkinnon?
- 5) Tutkintoviennin kohdemaat? *Vapaamuotoinen vastaus*
- 6) Teettekö tutkintovientiä:
 - j. Itsenäisesti, omana organisaationa
 - k. Yhteistyössä omistuksessa olevan yhtiön kautta
 - l. Yhteistyössä yhtiön omistajaorganisaatioiden kanssa
 - m. Vakiintuneessa kumppanuusverkostossa
 - n. Vaihtuvissa yhteistyöverkostoissa

TUTKINTOVIENNIN SEURANTA:

A. Palautteen keruu

- 1) Keräättekö palautetta tutkintovientitoteutuksista systemaattisesti?
 - a. Kyllä
 - b. Ei

- 7) Millaista palautetta ja kuinka usein sitä keräätte?
 - a. Kirjallinen välipalaute
 - i. Kuinka usein? *Vapaamuotoinen vastaus*
 - b. Kirjallinen loppupalaute
 - c. Vapaamuotoinen palaute
 - i. Miten, millaista ja kuinka usein? *Vapaamuotoinen vastaus*

- 8) Millaisista asioista keräätte palautetta?
 - a. Osallistujien tyytyväisyys
 - b. Opetus- ja ohjausjärjestelyt
 - c. Asiantuntijoiden/opettajien osaaminen
 - d. Tutkinnon ja sen sisällön vastaavuus suhteessa paikalliseen osaamistarpeeseen
 - e. Hyödyt osallistujien näkökulmasta
 - f. Muuta, mitä? *Vapaamuotoinen vastaus*

- 9) Kenen vastuulla palautteen keruu on? *Vapaamuotoinen vastaus*

- 10) Kenen kanssa palaute käsitellään?
 - g. Asiakas
 - h. Rahoittaja (jos eri kuin asiakas)
 - i. Osallistujat
 - j. Asiantuntijat/ opettajat
 - k. Oma taustaorganisaatio
 - l. Muu, mikä? *Vapaamuotoinen vastaus*

B. Vaikutukset (kohderyhmä ja heidän taustayhteisöt, asiakas, rahoittaja) :

- 11) Millaisia välittömiä vaikutuksia (=vaikutukset koulutuksen aikana tai heti koulutuksen päätyttyä) toteutuksilla on todettu olevan seuraavien ryhmien näkökulmasta?
 - a. Osatutkinnon/ koko tutkinnon suorittaneet? *Vapaamuotoinen vastaus*
 - b. Osatutkinnon/ koko tutkinnon suorittaneiden taustayhteisöt? *Vapaamuotoinen vastaus*

- c. Asiakas? *Vapaamuotoinen vastaus*
- d. Rahoittaja, jos eri kuin asiakas? *Vapaamuotoinen vastaus*

12) Seuraatteko toteutusten vaikuttavuutta (= pidempiaikaiset vaikutukset kuten esim. vaikutukset osatutkinnon/ koko tutkinnon suorittaneiden jatko-opintopolkuun, työllistymiseen, urakehitykseen)

- a. Kyllä
 - i. Miten ja mitä? *Vapaamuotoinen vastaus*
- b. Ei

13) Kuvatkaa, millaisia pidempiaikaisia vaikutuksia olette pystyneet toteamaan seuraavien ryhmien näkökulmasta?

- a. Osatutkinnon/ koko tutkinnon suorittaneet? *Vapaamuotoinen vastaus*
- b. Osatutkinnon/ koko tutkinnon suorittaneiden taustayhteisöt? *Vapaamuotoinen vastaus*
- c. Asiakas? *Vapaamuotoinen vastaus*
- d. Rahoittaja, jos eri kuin asiakas? *Vapaamuotoinen vastaus*

14) Miten em. vaikutukset on todettu, jos ette seuraa vaikuttavuutta systemaattisesti?
Vapaamuotoinen vastaus

C. Muita terveisiä ammatillisten tutkintojen vientiin liittyen?

LIITE 3 - Kysely ammatillisten tutkintojen viennissä toimineille asiantuntijoille

- 1) Roolisi tutkintoviennissä
 - a. Markkinoinnin ja myynnin avustaminen
 - b. Osallistujien valintaan osallistuminen
 - c. Toteutuksen suunnitteluun osallistuminen
 - d. Toteutukseen osallistuminen kotimaassa
 - i. Verkkovälitteisesti kohdemaassa toteutettuun koulutukseen
 - ii. Lähiopetusta Suomessa olleelle ryhmälle
 - e. Toteutukseen osallistuminen kohdemaassa
 - f. Osaamisen arviointi
 - g. Toteutukseen liittyvästä dokumentoinnista huolehtiminen
 - h. Muuta, mitä

- 2) Maat, joissa olet toiminut asiantuntijana?

- 3) Oletko saanut perehdytystä tutkintoviennin asiantuntijatehtäviin?
 - a. Kyllä
 - i. Millaista? Mieti viimeisintä toteutusta, jossa olit mukana. *Vapaamuotoinen vastaus*
 - b. Ei

- 4) Arvioi kieli- ja kulttuuriosaamistasi, riittikö olemassa oleva osaaminen asiantuntijatehtävästä suoriutumiseen? Millaisia mahdollisia puutteita havaitsit? *Vapaamuotoinen vastaus*

- 5) Arvioi millä tavoin asiantuntijatehtävät ovat kehittäneet kieli- ja kulttuuriosaamistasi? *Vapaamuotoinen vastaus*

- 6) Kuvaa, millaista muuta osaamista (substanssi, pedagoginen jne.) tarvitsit asiantuntijatehtävässä ja kuinka tehtävät vaikuttavat ao. osaamisen kehittymiseen? *Vapaamuotoinen vastaus*

- 7) Onko tutkintoviennin osallistuminen vaikuttanut oman työsi tekemiseen, toimintatapoihisi kotimaassa?
 - a. Kyllä
 - i. Millä tavoin? Anna esimerkkejä
 - b. Ei

- 8) Onko osallistumisellasi ollut vaikutuksia muuhun työyhteisöön ja sen toimintatapoihin?
 - a. Kyllä

- i. Millä tavoin? Anna esimerkkejä
 - b. Ei

- 9) Onko näkemyksesi suomalaisesta ammatillisesta koulutuksesta muuttunut?
 - a. Kyllä
 - i. Millä tavoin? Anna esimerkkejä
 - b. Ei

- 10) Onko arvostuksesi suomalaista ammatillista koulutusta kohtaan kasvanut
 - a. Merkittävästi
 - b. Jonkin verran
 - c. Pysynyt samana
 - d. Arvostukseni on vähentynyt
 - i. Perustele vastauksesi *Vapaamuotoinen vastaus*

- 11) Onko arvotuksesi suomalaista ammatillista opettajuutta kohtaan kasvanut
 - a. Merkittävästi
 - b. Jonkin verran
 - c. Pysynyt samana
 - d. Arvostukseni on vähentynyt
 - i. Perustele vastauksesi *Vapaamuotoinen vastaus*

- 12) Onko tutkintovientiin osallistumisella ollut vaikutuksia omaan urasuunnitelmiisi tai työkuvaan muutokseen?
 - a. Kyllä
 - i. Millä tavoin? *Vapaamuotoinen vastaus*
 - b. Ei

- 13) Muita terveisiä?